

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KK 176/2021 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen ydinvoiman aseman varmistamisesta EU:n kestävän rahoituksen kriteeristössä

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Atte Harjanteen/vihr näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 176/2021 vp:

Miten hallitus toimii varmistaakseen, että ydinvoimainvestointien välttämätön tarve osana vihreää siirtymää huomioidaan EU:n kestävän rahoituksen kriteeristössä?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

EU:n ilmasto- ja energiatarvoitteiden saavuttamiseksi on oleellista, että investointeja suunnataan hankkeisiin, jotka ovat vihreän siirtymän (Green Deal) mukaisia ja kestäviä. Kestävän rahoituksen kriteerit määritellään taksonomia-asetukseen perustuvilla delegoiduilla säädöksillä. Näistä ydinenergian kannalta olennaisin on ilmastomuutoksen hillintää koskeva delegoitu säädös, jonka komissio aikoo antaa 21.4.2021. Delegoitua säädöstä on tarkoitus päivittää vuoden sisään muiden taksonomian ympäristötavoitteiden osalta ja sen jälkeen noin kolmen vuoden välein. Delegoitua säädöstä pohjusti asiantuntijatyöryhmän (Technical Expert Group, TEG) raportti, joka julkaistiin kesällä 2020. Asiantuntijaryhmä jätti raportissaan ydinenergian pois kestävien energiaratkaisujen joukosta, koska arviota sen kestävydestä ei oltu pystytty tekemään. Taksonomia-asetuksen teknisten arviointikriteerien, ns. kestävän rahoituksen kriteeristön, perustana on käytetty ”Ei merkittävää haittaa”-periaatetta, joka ydinenergian käytössä syntyvien ydinjätteiden loppusijoituskysymyksen vuoksi osoittautui asiantuntijaryhmän arvioinnissa vaikeaksi. Asian selventämiseksi komissio päätti pyytää erillisen raportin Euroopan unionin yhteiseltä tutkimuslaitokselta (Joint Research Centre, JRC) vuonna 2020. Tämä raportti on saatu kommentoitavaksi maaliskuussa 2021. Euratomin Artikla 31 ryhmällä ja SCHEER (Scientific Committee on Health, Environmental and Emerging Risks) komitealla on kolme kuukautta aikaa raportoida komissiolle näkemyksensä ennen komission päätöksentekoa. Tämän jälkeen komissio tekee johtopäätöksensä ydinenergian asemasta kestävän rahoituksen kriteereissä.

Komissio julkaisi loppuvuodesta 2020 luonnoksen ilmastomuutoksen hillintää koskevasta kestävän rahoituksen delegoidusta säädöksestä. Komissio järjesti säädösluonnoksesta konsultaation ja säädöstä on käsitelty vuonna 2021 tiivistä komission kutumassa jäsenvaltioiden kestävän rahoituksen asiantuntijaryhmässä (Member State Expert Group, MSEG). Ydinenergiasta on käyty vilkasta keskustelua, jossa etenkin ydinenergiaa hyödyntävät jäsenvaltiot ovat olleet yhdessä ja erikseen aktiivisia. Ydinenergian osuus EU:n sähköntuotannosta on noin 27 %, joten sen kohtelulla on merkittävä vaikutus energia- ja ilmastopolitiikan kannalta. Suomessa ydinenergian osuus kotimaisesta sähköntuotannosta on noin 33 % ja Olkiluoto 3 -ydinvoimalaitoksen ollessa tuotannossa tämä osuus nousee yli 40 %:iin. Samalla Suomi on ensimmäisenä maana maailmassa rakentamassa käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoituslaitosta. Posivan loppusijoituslaitos Olkiluodossa on tarkoitus ottaa käyttöön lähivuosina. Lisäksi Suomessa on jo usean vuosikymmenen ajan loppusijoitettu ydinvoimalaitosten ns. käyttöjätteet (matala- ja keskiaktiiviset jätteet) geologisiin loppusijoitustiloihin voimalaitosalueilla.

Suomi on tehnyt laajasti vaikuttamistyötä ilmastonmuutoksen hillintää koskevaan delegoituun säädökseen ja on vaikuttamistoimissaan korostanut teknologianeutraaliuden tärkeyttä ja seuraavia periaatteita. Kriteeristö tulee määrittää niin, että eri vähähiilisiä teknologioita kohdellaan tasapuolisesti arviointia tehtäessä. Ydinenergian osalta kyse on pitkälti teknologianeutraaliudesta. Ydinenergia on vähäpäästöinen energiamuoto ja tärkeä osa Suomen ilmastoneutraaliustavoitteen saavuttamista. Suomi on taksonomianeuvotteluissa katsonut, että komission tulee pikimmiten selvittää ydinenergian rooli taksonomiassa.

Suomi on tehnyt merkittävää vaikuttamistyötä viime viikkoina, kun komissio on viimeistellyt delegoitua säädöstä. Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) on seurannut tiiviisti delegoidun säädöksen valmistelutyötä energia-asioissa, kuullut kotimaisten sidosryhmien näkemyksiä ja arvioinut taksonomian vaikutuksia energiataloudella. Suomi on pitänyt ydinenergiaa esillä virkamiestason neuvotteluissa.

Valtiovarainministeri Matti Vanhanen on tavannut keskeisiä komissaareja ja kirjelmöinyt komissaareille taksonomian delegoiduista säädöksistä viimeisten kuukausien aikana. Tässä yksi vaikuttamisen keskeinen osa-alue on koskenut energiasektoria ja osana sitä ydinvoimaa on sivuttu. Olen omassa roolissani elinkeinoministerinä lähestynyt keskeisiä EU-komissaareja kirjeellä 3.3.2021 liittyen Suomen huoliin taksonomian energia-asioissa. Kirjeessä olen pyytänyt komissiota selvittämään ydinenergian roolin tulevassa delegoidussa säädöksessä.

Komissio aikoo julkaista delegoidun säädöksen 21.4.2021, jonka jälkeen neuvostolla on määräenemmistöllä ja Euroopan parlamentilla yksinkertaisella enemmistöllä mahdollisuus hylätä säädös. Kestävän rahoituksen kokonaisuudesta vastaava valtiovarainministeriö aikoo tuoda eduskunnalle e-kirjeen delegoidun säädöksen sisällöstä, mitä kautta Suomen kanta säädökseen tulee eduskunnan käsiteltäväksi.

Helsingissä 16.04.2021

Elinkeinoministeri Mika Lintilä